

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БУРШТИНСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІВАНО - ФРАНКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ НАФТИ І ГАЗУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор коледжу
_____ О.Д. Джура

“ _____ ” _____ 20 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

**для вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації
для спеціальності: 5.03050401 " Економіка підприємства "**

Програма з дисципліни « **Економічний аналіз** »
розроблена згідно стандарту вищої освіти для навчальних закладів
II-го рівня акредитації.

Укладач: Л.В. Боднар, викладач Бурштинського енергетичного
коледжу Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу.

Програма обговорена і
схвалена на засіданні
циклової методичної комісії
економічних дисциплін
Протокол №
від «   » серпня 20   р.
Голова ЦМК:
_____ М.М. Шувар

ВСТУП

Формування в Україні ринкових відносин, перебудова господарського механізму і системи управління можливі за умов ефективного і раціонального використання фінансових, трудових, матеріальних, енергетичних ресурсів, підвищення якості продукції, що ставить певні вимоги до обґрунтування управлінських рішень. Тому вимоги до рівня аналітичної підготовки спеціалістів - економістів значно зростають, бо від їх праці залежить ефективність діяльності суб'єкта господарювання і кінцеві результати його діяльності в цілому. Освоїти правила, методику і здобути навички організації і проведення аналітичної роботи можна лише за умови теоретичного і практичного знання економічного аналізу.

Підготовка студентів з економічного аналізу є елементом здобуття ними навичок обліково-аналітичної роботи для подальшого застосування у фаховій діяльності.

Вивчення курсу „Економічний аналіз” дозволяє студентам одержати:

- теоретичні знання про основні способи й прийоми економічного аналізу показників роботи підприємства, про особливості організації аналізу господарської діяльності, спрямованого на виявлення резервів підвищення ефективності виробництва;
- практичні навички з обчислення основних економічних показників і використання їх для оцінки роботи підприємства; визначення відхилень фактичних економічних показників за звітний період від базових і встановлення причин таких відхилень, виявлення факторів, що впливають на формування економічних показників, розрахунків резервів поліпшення економічних показників роботи підприємства.

Мета вивчення курсу “Економічний аналіз” – засвоєння знань про системне оцінювання діяльності організацій, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Завдання: вивчення сучасних методик економічного аналізу із застосуванням математичних і статистичних прийомів і методів.

Предмет: виробнича і фінансово-господарська діяльність суб'єктів господарювання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: особливості методики і техніки проведення аналізу господарської діяльності підприємства при переході до ринку; механізм оцінки стану аналізованих об'єктів; методику аналізу організаційно-технічного рівня виробництва, стану і використання виробничих ресурсів підприємства, виробництва і реалізації продукції з урахуванням маркетингової діяльності підприємства, собівартості продукції, що випускається, прибутку і фінансового стану підприємства; правильно намічати заходи щодо підвищення ефективності роботи підприємства, забезпечення його стійкого фінансового стану;

вміти: аналітично мислити; розуміти економічний зміст і значення інформації, що відбиває господарську діяльність підприємства; виявляти внутрішньогосподарські резерви; розробляти заходи щодо їхньої реалізації.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

<i>Назва теми</i>	Всього годин	В тому числі аудиторні				Само- стійні
		Разом	<i>В тому числі</i>			
			<i>лек.</i>	<i>сем.</i>	<i>прак.</i>	
Тема 1. Предмет і види економічного аналізу.	10	2	2			8
Тема 2. Методичні прийоми економічного аналізу.	18	10	4	2	4	8
Тема 3. Методика факторного аналізу.	10	2	2			8
Тема 4. Інформаційна база та організація економічного аналізу.	16	8	2	2	4	8
Тема 5. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг.	16	8	6		2	8
Тема 6. Аналіз ресурсозабезпечення підприємства та оцінювання ефективності використання ресурсів.	20	12	6	2	4	8
Тема 7. Аналіз витрат на виробництво продукції.	16	8	4		4	8
Тема 8. Аналіз фінансових результат діяльності підприємства.	21	12	6	2	4	9
Тема 9. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінювання її виконання.	17	9	5		4	8
Тема 10. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.	18	10	4	2	4	8
Всього:	162	81	41	10	30	81

На предмет виділяється - 162 год. в т. ч.
лекційні заняття – 36
практичні заняття - 10
семінарські заняття – 8
Самостійне опрацювання -108

Тема 1. Предмет і види економічного аналізу.

Сутність і значення економічного аналізу, як функції управління виробництвом. Мета економічного аналізу. Роль економічного аналізу в підвищенні ефективності управління в умовах ринкової економіки. Місце економічного аналізу в системі економічних наук.

Предмет економічного аналізу та його об'єкти. Функції, які характеризують зміст економічного аналізу. Найважливіші принципи економічного аналізу. Основні завдання економічного аналізу.

Види економічного аналізу та їх характеристика .

Місце економічного аналізу в системі економічних наук. Зв'язок економічного аналізу з іншими дисциплінами.

Тема 2. Методичні прийоми економічного аналізу.

Сутність методу економічного аналізу. Основні елементи методу економічного аналізу. Особливість методу економічного аналізу. Методологія наукової дисципліни.

Класифікація прийомів економічного аналізу, їх суть і значення. Деталізація, як форма прояву аналітичного методу. Суть балансового методу, методу порівняння, статистичних і економіко-математичних методів . Суть і сфера застосування методів елімінування.

Тема 3.Методика факторного аналізу.

Методика економічного аналізу як сукупність способів та активності суб'єктів аналізу.

Система показників у економічному аналізі. Класифікаційні ознаки показників економічного аналізу. Якісні та кількісні показники економічного аналізу .

Зміст та завдання факторного аналізу. Типи факторного аналізу. Етапи проведення факторного аналізу.

Суть значення та класифікація ресурсів для виробництва продукції.

Види факторів, їх класифікація та вплив на результати діяльності підприємств.

Суть та класифікація резервів підвищення ефективності виробництва.

Тема 4. Інформаційна база, та організація економічного аналізу.

Зміст, поняття і принципи інформаційного забезпечення економічного аналізу. Основні завдання інформаційного забезпечення аналізу.

Характеристика найважливіших груп інформації, яка використовується в економічному аналізі. Класифікація економічної інформації за ознаками: за змістом, характером виникнення та функціональним призначенням у інформаційному забезпеченні . Суть законодавчо-правової, нормативно-планової, обліково-звітної та позасистемної інформації.

Вимоги економічного аналізу до використовуваної ним інформації.

Поняття і загальні принципи організації аналізу. Організаційні форми та виконавці аналітичної роботи на підприємстві. Основні етапи і послідовність проведення економічного аналізу на підприємстві. Узагальнення і оцінка результатів аналізу. Формування пропозиції за результатами аналізу і контроль за їх виконанням.

Тема 5. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг.

Основні завдання, мета та інформаційна база аналізу виробництва продукції в умовах ринкової економіки. Використання статистичної звітності, планових

матеріалів, бухгалтерських і оперативні дані про випуск продукції для виконання аналітичного дослідження.

Аналіз обсягу виробництва продукції за певний період. Оцінка показників, що характеризують рівень виробництва. Визначення факторів впливу на обсягу випуску продукції.

Деталізація обсягу випуску продукції для вивчення його в асортиментно-структурному розрізі. Аналіз номенклатури, асортименту і структури продукції.

Способи розрахунку показників виконання плану за асортиментом: «спосіб найменшого числа», «найменшого показника» і «коефіцієнт номенклатурності».

Суть якості продукції та джерела інформації для аналізу. Система показників для оцінки якості продукції. Аналіз основних причин зниження якості продукції.

Оцінка ритмічної діяльності випуску продукції. Суть прямих та непрямих показників ритмічної діяльності випуску продукції.

Тема 6. Аналіз ресурсозабезпечення підприємства та оцінювання ефективності використання ресурсів.

Аналіз використання трудових ресурсів.

Значення та завдання аналізу використання трудових ресурсів підприємства. Інформаційна база для проведення аналізу. Аналіз складу, структури та руху кадрів на підприємстві. Аналіз використання робочого часу і продуктивності праці. Встановлення резервів підвищення ефективності використання трудових ресурсів і зниження витрат з оплати праці робітників підприємства.

Аналіз стану і використання основних засобів.

Значення і завдання аналізу стану та використання основних засобів. Інформаційна база аналізу. Аналіз технічного стану і динаміки основних засобів. Виявлення резервів більш ефективного використання основних засобів. Виявлення резервів збільшення випуску продукції за рахунок кращого використання основних засобів при багатозмінному режимі роботи.

Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та їх використання

Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу використання матеріальних ресурсів. Методика аналізу використання матеріальних ресурсів. Аналіз впливу різноманітних чинників на зміну матеріаломісткості продукції. Резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Тема 7. Аналіз витрат на виробництво продукції.

Значення, завдання, мета та джерела даних аналізу витрат на виробництво продукції. Групування витрат за окремими ознаками.

Собівартість продукції, як основний якісний показник роботи підприємства. Оцінка собівартості продукції за узагальнюючими показниками.

Аналіз витрат за елементами та калькуляційними статтями для обґрунтування обсягів виробничих запасів та складання кошторису витрат. Резерви зниження собівартості продукції.

Аналіз прямих витрат в собівартості продукції. Аналіз комплексних статей витрат.

Тема 8. Аналіз фінансових результат діяльності підприємства.

Мета, завдання та інформаційна база аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Загальна оцінка рівня, та динаміки формування фінансових результатів. Аналіз фінансових результатів у розрізі окремих видів діяльності та структурних підрозділів підприємства.

Аналіз прибутку підприємства. Роль прибутку в забезпеченні ефективної роботи підприємств. Аналіз складових частин загального прибутку. Взаємозв'язок показників прибутку, собівартості продукції і її реалізації. Визначення впливу окремих чинників на прибуток.

Аналіз показників рентабельності. Аналіз впливу чинників на рентабельність окремих видів продукції і рентабельність підприємства.

Тема 9. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінювання її виконання.

Суть виробничої програми. Зміст та завдання аналізу виробничої програми. Об'єкти аналізу виробничої програми. Основні завдання аналізу виробничої програми. Інформаційна база аналізу виробничої програми.

Дослідження економічної обґрунтованості виробничої програми. Визначення і оцінка максимального обсягу випуску виробів, при економічному обґрунтуванні виробничої програми. Розрахунок мінімального обсягу реалізації продукції, для оцінки економічної обґрунтованості виробничої програми.

Тема 10. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань .

Реалізація продукції, як важлива заключна стадія кругообігу коштів підприємства. Прямі угоди поставки, як форма поставки продукції споживачам підприємствами-виробниками. Основні завдання аналізу реалізації продукції. Інформаційна база аналізу реалізації продукції.

Оцінка виконання планових завдань з реалізації продукції. Вивчення динаміки обсягу реалізації продукції. Поетапне проведення аналізу реалізації продукції. Визначення факторів впливу на відхилення обсягів реалізації продукції.

Оцінка виконання договірних зобов'язань із поставок продукції. Інформаційна база аналізу за виконанням договірних зобов'язань . Вивчення причин недопоставки продукції. Розробка заходів щодо виконання договірних зобов'язань.

Основна література

1. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000»
2. Економічний аналіз: Навч. посіб./За ред. акад. НАНУ проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001.
3. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред проф. Ф.Ф. Бутинця.- Житомир: ПП “Рута”, 2003.
4. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств та об'єднань: Навчальний посібник за ред С.І.Шкарабана та М.І. Сапачова, Тернопіль. ТАНГ. 1999.
5. Економічний аналіз господарської діяльності. Навч. посібн. для ВНЗ / Іващенко В.І., Болюх М.А. –К., 1999
6. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу/ Навч. посіб. - К.: Знання - Прес 2002

Додаткова література

1. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник.- М.: Финансы и статистика, 2001.
2. Житна І.П., Нескреба А.М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. Навч. посібник: Пер. з рос. К.: Вища школа, 1992
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. М.: Финансы и статистика, 1996.
4. Коробов М.Я. фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посібн. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000 .
5. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2001.
6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – Минск:ООО “Новое знание”, 2000.
7. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – Минск:ООО “Новое знание”, 2000.
8. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - Львів: ЛБІ НБУ, 2000 –485.
9. Теорія економічного аналізу: Підручник/ В.М.Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович, Тернопіль, “Укрмедкнига”, 2002.
10. Теорія економічного аналізу: Навчальний посібник/ Т.М. Чебан, Т.А. Калінська, І.О. Дмитрієнко: За ред. проф. В.Є. Труша.- Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
11. Яцків М.Я. Теорія економічного аналізу. Львів, :Світ., 1993.
12. Бортникова Н.Ф. Экономический анализ: Учебно-практическое пособие.- Донецк: ДонНУ; ООО «Юго-Восток, Лтд», 2003.

